

Lausunnon täydennys: HE 165/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kaivoslain 46 ja 99 §:n muuttamisesta

Talousvaliokunnalle tiistaina 25.11 toimittamamme kirjallisen lausunnon jälkeen asiassa on ilmennyt myös uusia huomioitavia seikkoja, joita toimimme ilmi valiokuntakuulemisessa 26.11. Uudet, kirjallista lausuntoa täydentävät seikat, jotka esitettiin valiokunnassa, on esitetty kirjallisesti tässä asiakirjassa.

Luonnonsuojeluliitto pitää esitystä osittain kannatettavana ja esittää täydennyksiä sekä muutoksia ehdotukseen.

Tällaisenaan esitys kohtelisi toiminnanharjoittajia eriarvoisesti, sillä se suosisi toimijoita, jotka eivät ole toimenpiteillään osoittaneet raukeamisen lykkäämisen edellytyksiä. Suosiminen olisi erittäin räikeää, jos lykkäämisen edellytysten puuttuminen olisi jo vahvistettu tuomioistuimen harkinnalla. Näin on esimerkiksi silloin kun tuomioistuin on katsonut, että hakijan esittämää syytä raukeamisen lykkäämiselle ei ole katsottu perustelluksi ja suunnitelmaa riittävän yksityiskohtaiseksi, eikä ole osoitettu, ettei päätöksestä aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle (ks. kaivoslaki 68.2 §).

Lainmuutosta perustellaan myös sillä, että ”[t]oiminnanharjoittajalla ei muutoksen jälkeen olisi kannustinta pyrkiä kaivosoikeuden raukeamisen lykkäämiseen.” Tämä perustelu on merkityksellinen vain niiden tapausten osalta, joissa raukeamisen lykkäämiseen ei ole vielä hakemuksin pyritty.

Kaivoslain 1 §:n taustalla on tarve varmistaa, että lupaan perustuvat hyödyntämisoikeudet tulevat tehokkaasti käytetyksi eikä kilpailijoiden toimintaedellytyksiä tai esimerkiksi kiinteistöjen omistajien oikeuksia tarpeettomasti rajoiteta (ks. HE 273/2009, kaivoslain 68 §). Nämä tavoitteet tulee ottaa huomioon arvioitaessa alueella jo toimivien toiminnanharjoittajien asemaa suhteessa muihin toiminnanharjoittajiin, mikä korostaa myös toiminnanharjoittajien yhdenvertaisuuden ja kilpailuvapauden tavoitetta.

Edellä esitetyin perustein on katsottavissa, että etuoikeutta ei lakiehdotuksen mukaisesti tule varmistaa ainakaan toimijoille, joiden osalta on jo lainvoimaisin ratkaisuin katsottu, että ne eivät ole osoittaneet riittävää pyrkimystä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväään kaivostoimintaan täyttämällä raukeamisen lykkäämisen edellytyksiä kaivoslain 68 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Täten esitämme, että ehdotetun kaivoslain 46 §:n 3 momentin toiseen virkkeeseen tehdään seuraava lisäys (lisäys lihavoitu):

*Malminetsintälupa voidaan erityisestä syystä myöntää 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun kaivosalueeseen 185 §:ssä säädetyllä tavalla rinnastettavan kaivospiirin alueelle, jos kaivosoikeus on rauennut tai peruutettu ja malminetsintäluvan hakija oli rauenneen tai peruutetun kaivosoikeuden haltija. **Malminetsintälupaa ei voida kuitenkaan myöntää, jos raukeamisen lykkäämistä***

koskeva hakemus on jo lainvoimaisesti hylätty, tai 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun kaivosalueeseen 185 §:ssä säädetyllä tavalla rinnastettavan kaivospiirin alueelle, jos rauenneen tai peruutetun kaivosoikeuden nojalla on harjoitettu kullanhuuhdonta.

Lisäksi esitämme, että esitöiden määritelmä “erityisistä syistä” määritellään laajemmin. Pelkästään tehdyt investoinnit eivät voi kuvastaa erityistä syytä. Erityisissä syissä on otettava huomioon myös se, onko toiminta ollut tehokasta. Pelkästään tehdyt investoinnit ei ole tähän soveltuva mittari ja se voi johtaa kohtuuttomiin haittoihin muun muassa maanomistajien osalta Tämä määrittely parantaisi toiminnanharjoittajien yhdenvertaisuutta sekä maanomistajien asemaa.

Koska edellä mainitut asiat on sivuutettu esityksessä, ehdotamme että esityksen vaikutusten arviointia on syytä täydentää.

Täydennysten ja muutosten jälkeen esitys olisi kannatettava.

Lisätietoja:

Hannes Koljonen, ympäristöoikeuden asiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, p. 044 493 1106, hannes.koljonen@sll.fi